

Skatteetaten

SERO 2019

Skatteetatens undersøkelse om

- *Etterlevelse av regelverket*
- *Rapportering*
- *Opplevd oppdagelsesrisiko*

Skatteetaten

Innhold

Om undersøkelsen.....	3
Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon.....	9
Vurdering av skattemyndighetene – tillit og inntrykk.....	14
Normer og bransjeforhold.....	19
Opplevd oppdagelsesrisiko.....	26
Referanser.....	32

Om undersøkelsen

Formål

- Måle næringslivets holdninger til etterlevelse og oppfatning av skattemyndighetene

Metode

- Telefonintervjuer

Målgruppe

- Daglige ledere. Kun virksomheter aktive i mva-registeret inngår i utvalgsrammen. Dersom virksomheten har 0 ansatte, stilles også krav til 50 000 kroner i omsetning

Utvalg

- 2048 virksomheter, fordelt på:
  - 793 i representativt utvalg
  - 1178 for å sikre representasjon i enkeltnæringer
  - Vektet med utgangspunkt i riktige populasjonsstørrelser

Gjennomføring

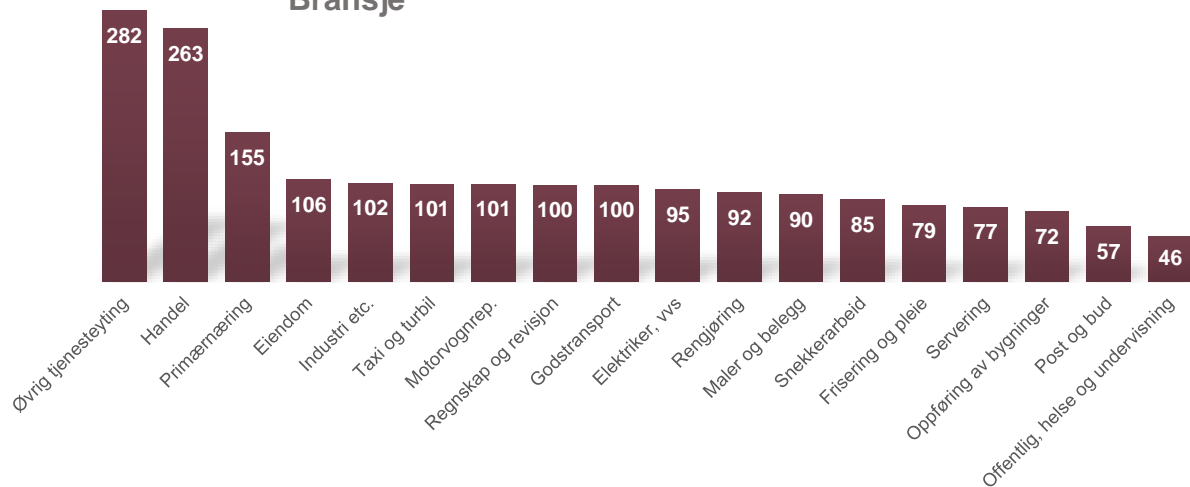
- Gjennomført av Opinion på vegne av Skatteetaten
- Undersøkellesdesign og fremstilling av resultater gjennomført av Skatteetatens analyseteam

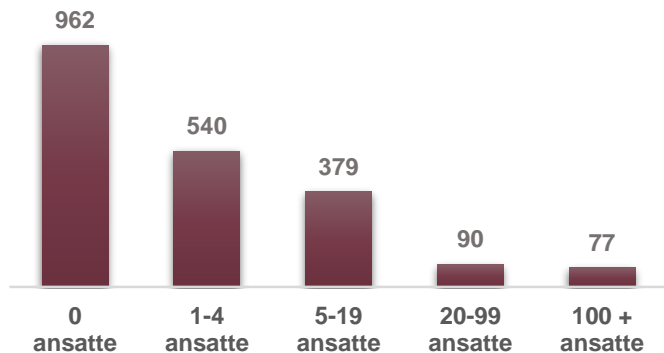
Skatteetaten

Om utvalget

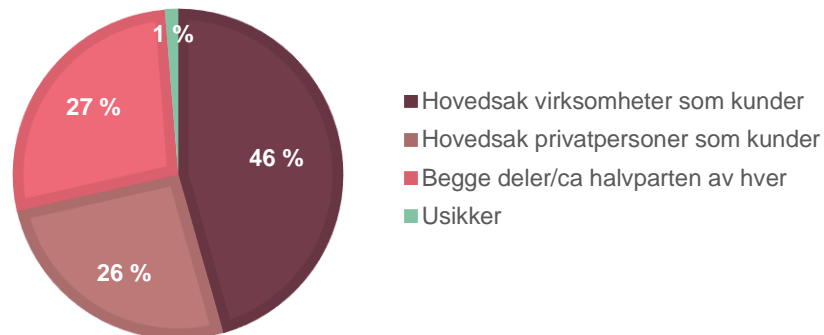
Bransje

Antall ansatte

Kundesammensetning

Skatteetaten

Feilmarginer

Alle utvalgsbaserte undersøkelser er heftet med feilmarginer. Feilmarginer er i hovedsak knyttet til statistisk usikkerhet. Dette kan være utvalgsskjevheter som fører til at utvalget ikke har samme fordeling som populasjonen på de sentrale variablene i undersøkelsen. Sentrale variabler kan være kjennetegn, adferd eller holdninger.

Feilmarginer øker generelt jo mindre utvalget er. Feilmarginer vil også variere etter hvilken prosentfordeling en studerer. Tabellen til høyre viser feilmarginer ved ulike utvalgsstørrelser og prosentfordelinger.

SERO 2019 har et representativt utvalg på 1268 bedrifter. Med en populasjonsstørrelse på ca. 320 000 bedrifter, kan vi med 95% sannsynlighet si at det riktige resultatet ligger innenfor (+/-) 0,6 og 2,9 prosentpoeng, avhengig av prosentresultatets størrelse/fordeling. Usikkerheten er størst ved et resultat på rundt 50%, og minst ved prosentresultater nær ytterpunktene på proentskalaen, (+/-) 5% og 95%.

Utvalgs- størrelse	Prosentresultat							
	1/90	3/97	5/95	10/90	20/80	30/70	40/60	50/50
100	2,0	3,3	4,3	5,9	7,9	9,0	9,6	9,8
200	1,2	2,4	3,0	4,2	5,5	6,4	6,8	6,9
400	1,0	1,7	2,2	3,0	3,9	4,5	4,8	4,9
800	0,6	1,2	1,5	2,1	2,8	3,2	3,4	3,5
1000	0,6	1,1	1,4	1,9	2,5	2,8	3,0	3,1
1200	0,6	1,0	1,2	1,7	2,3	2,6	2,8	2,9
2500	0,4	0,6	0,9	1,2	1,6	1,8	1,9	2,0
3000	0,4	0,6	0,8	1,1	1,5	1,7	1,8	1,8
10000	0,2	0,3	0,4	0,6	0,8	0,9	1,0	1,0
30000	0,1	0,1	0,2	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5

Bransjeinndeling i SERO	Beskrivelse
Handel	Agentur, detaljhandel og handel med motorvogner
Øvrig tjenesteyting	Faglig tjenesteyting (som fotograf-, arkitekt- og rådgivningstjenester), forretningsmessig tjenesteyting (som arbeidskraft, reiseliv, vakt- og vaktmestertjenester), Annen tjenesteyting (som interesseorganisasjoner, begravellesbyrå og logistikk), overnatting, finans- og forsikringstjenester, informasjon- og kommunikasjonstjenester
Industri etc.	Industri, bergverksdrift, elektrisitet-, gass- og vannforsyning
Primærnæringer	Jordbruk, jakt og viltstell, fiske, fangst og akvakultur og skogbruk
Offentlig, helse og undervisning	Offentlig administrasjon og forsvar, helse- og sosialtjenester og undervisning
Eiendom	Omsetning og drift av eiendom og utleie av eiendom
Oppføring av bygninger	Oppføring av bygninger, byggeprosjekter og anleggsvirksomhet
Snekkerarbeid	Snekkerarbeid
Elektriker, vvs	Spesialisert ferdiggjøring av bygninger, som elektriker, vvs og grunnarbeid
Maler og belegg	Maler- og glassarbeid, gulvlegging og tapetsering
Motorvognrep.	Vedlikehold og reparasjon av motorvogner
Godstransport	Godstransport på vei og flytting
Taxi og turbil	Passasjertransport på land, som drosje, tur- og rutebil
Post og bud	Post- og budtjenester
Frisering og pleie	Frisering, skjønnhet- og kroppspleie
Kultur	Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter
Regnskap, revisjon	Regnskap, revisjon og skatterådgivning
Rengjøring	Rengjøringsvirksomhet
Servering	Serveringsvirksomhet

Skatteetaten

Hovedtrekk resultater oppsummert

Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon

- Halvparten av virksomhetene mener de får tilstrekkelig med informasjon om forpliktelsene sine
- En tredel mener det er unødvendig tidkrevende å rapportere til skattemyndighetene.
- Flere synes det er enkelt å sjekke leverandør i 2019 enn i 2018, men andelen som synes det er enkelt er ikke like høy som i 2017.
- Informasjon om lovbrudd og kundeomtaler fremstår som mest betydningsfullt når virksomhetene skal vurdere en leverandør. Informasjon om hvor mye virksomheter betaler i skatt/mva og HMS-praksis blir vurdert som mindre viktig informasjon.

Inntrykk og tillit

- Norske virksomheter har alt i alt ganske stor tillit til skattemyndighetene. Men tilliten varierer avhengig av tema. 86% har «stor tillit» (ganske+svært stor) til informasjonsbehandling, 70% til at virksomheten blir behandlet rettferdig, 51% til at skatteetaten sikrer at alle betaler riktig skatt, og kun 32% har stor tillit til at skatteetaten klarer å stoppe de som bevisst unndrar skatter og avgifter.
- Det er flere som er uenige enn enige i at skattemyndighetene forstår virksomheters behov.

Normer og bransjeforhold

- Det er høy tillit til at andre virksomheter betaler den skatten de skal, og stabilt lav aksept for unndragelser.
- Det er store bransjeforskjeller når det gjelder konkurranse fra useriøse, og det er særlig arbeidsintensive bransjer som er utsatt for dette.

Opplevd oppdagelsesrisiko

- 73 % av virksomhetene mener at det er stor sjanse for å bli oppdaget av skattemyndighetene
- Den bransjebestemte variasjonen i opplevd oppdagelsesrisiko er moderat. I de aller fleste bransjer oppgis 20-30 % «liten sannsynlighet».
- Det er større bransjevariasjon når det gjelder forventning om å bli kontrollert i løpet av de neste to årene. Her varierer «stor sannsynlighet» fra 78 % og ned til 28 %.

Del 1

Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon

Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon

Relevant forskning

- Komplekse systemer øker risikoen for å gjøre ubevisste feil (*Kopczuk 2006*)
- Manglende kunnskap og komplekse systemer øker unndragelser – fordi folk gjør feil, eller fordi noen utnytter kompleksiteten (*Alstadsæter og Jacob 2013*)
- Forenkling av regelverk eller informasjon om skatt er et effektivt virkemiddel for å få skattytere med dårlig kunnskap om skattesystemet til å etterleve (*Park & Huyn 2003*)

Oppsummering resultater

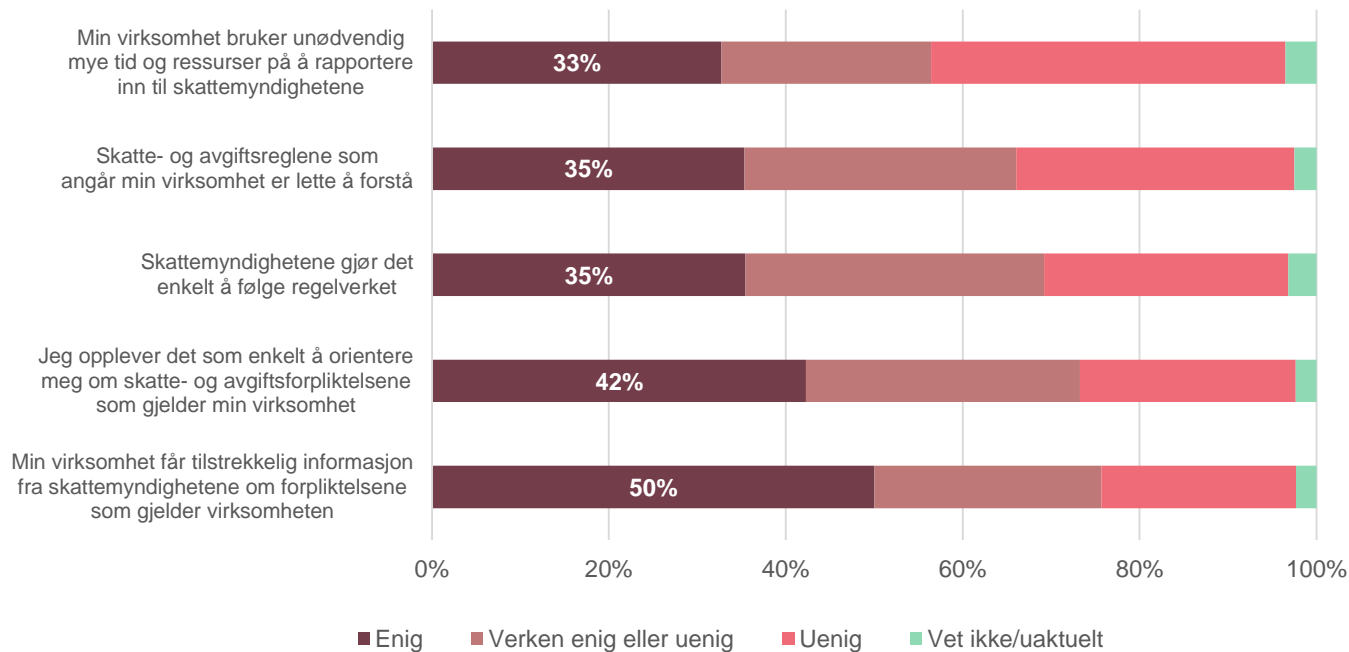
- Halvparten av virksomhetene mener de får tilstrekkelig med informasjon om forpliktelsene sine, men en tredel mener det er unødvendig tidkrevende å rapportere til skattemyndighetene. Disse oppfatningene har vært stabile siden 2016.
- Flere opplever det som enkelt å orientere seg om sine forpliktelser i 2019 sammenliknet med i 2018. 42 prosent er enige i dette i 2019. Tilsvarende var det også i 2016 og 2017.
- 35 prosent mener at regelverket er enkelt å forstå, og at skattemyndighetene gjør det enkelt å følge regelverket.
- Flere synes det er enkelt å sjekke leverandør i 2019 enn i 2018 men andelen som synes det er enkelt er ikke like høy som den var i 2017. Informasjon om lovbrudd og kundeomtaler fremstår som mest betydningsfullt når virksomhetene skal vurdere en leverandør. Informasjon om hvor mye virksomheter betaler i skatt/mva og HMS-praksis blir vurdert som mindre viktig informasjon.

Skatteetaten

Rapportering og regelverk

Påstander:

	Enige 2018	Enige 2017	Enige 2016
Min virksomhet bruker unødvendig mye tid og ressurser på å rapportere inn til skattemyndighetene	34 %	33 %	33 %
Skatte- og avgiftsreglene som angår min virksomhet er lette å forstå	35 %	38 %	39 %
Skattemyndighetene gjør det enkelt å følge regelverket	Spørsmål er ikke tidligere stilt		
Jeg opplever det som enkelt å orientere meg om skatte- og avgiftsforpliktelsene som gjelder min virksomhet	37 % *	41 %	42 %
Min virksomhet får tilstrekkelig informasjon fra skattemyndighetene om forpliktelsene som gjelder virksomheten	49 %	52 %	47 %

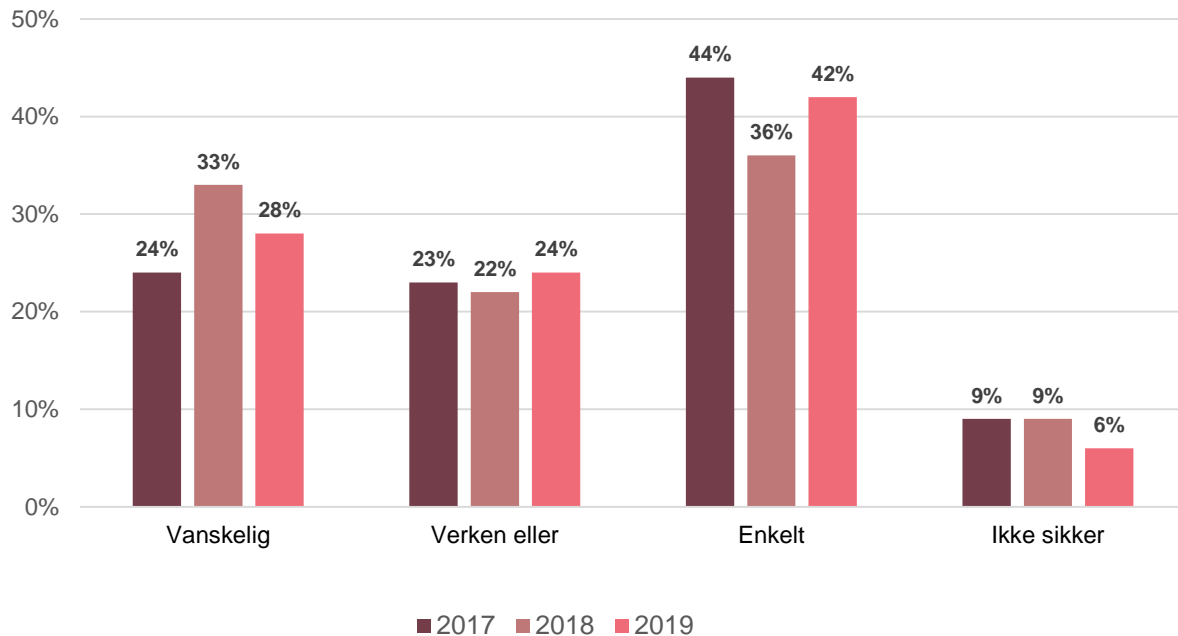
* Signifikant endring, sammenliknet med 2019

Skatteetaten

Sjekk av leverandør

Spørsmål: «Hvor vanskelig eller enkelt synes du det er å finne ut om leverandører din virksomhet kjøper tjenester av, opererer hvitt?»

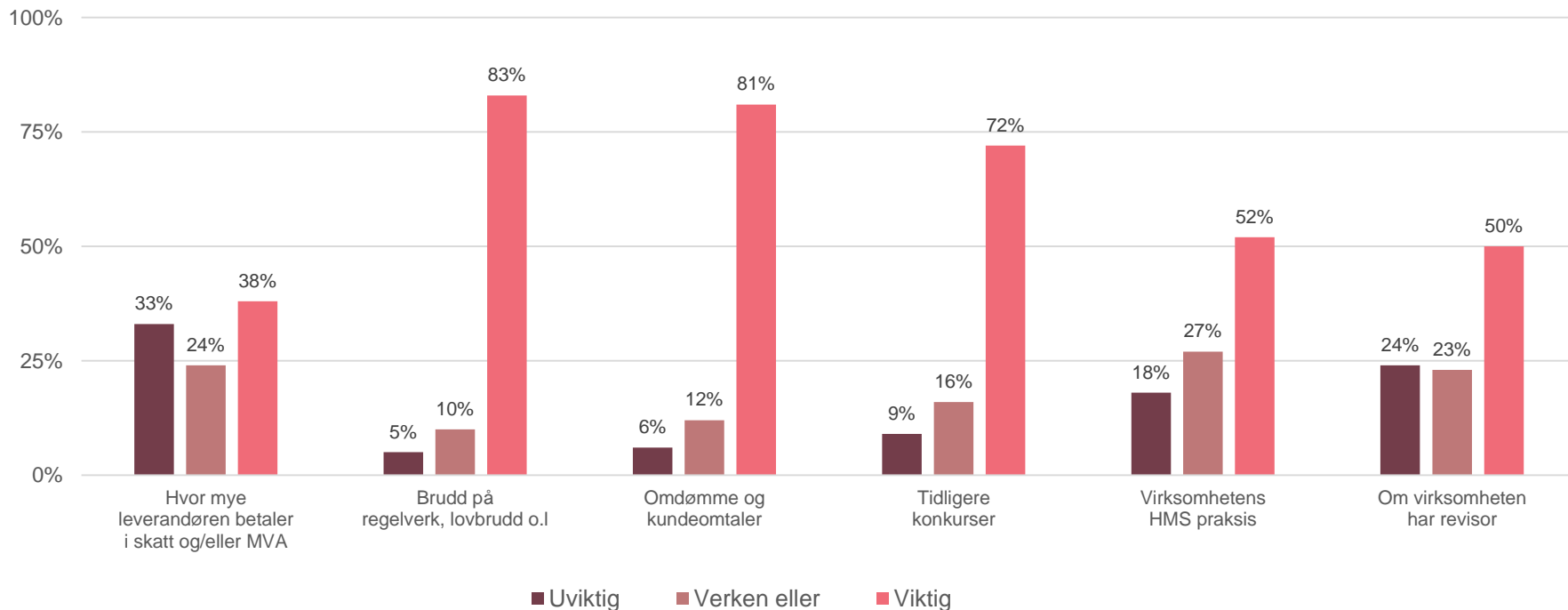

Skatteetaten

Hvilken informasjon er viktig ved sjekk av leverandør?

Spørsmål: Dersom du skal sjekke om en leverandør opererer hvitt. Hvor viktig eller uviktig er følgende informasjon for din virksomhet?

Del 2

Vurdering av skattemyndighetene – tillit og inntrykk

Skatteetaten

Inntrykk av skattemyndighetene

Relevant forskning

- Etterlevelsen øker når skattesystemet oppfattes rettferdig (Fortin et.al 2007, van Dijke og Verboon 2010).
- Dersom man blir urettferdig behandlet som en unndrager, kan det redusere skattemoral (Feld og Frey 2003).
- Skattytere vil akseptere at autoriteter tar avgjørelser som ikke går i deres favør, så lenge prosessen oppfattes som rettferdig og legitim (Taylor 2001).

Oppsummering resultater

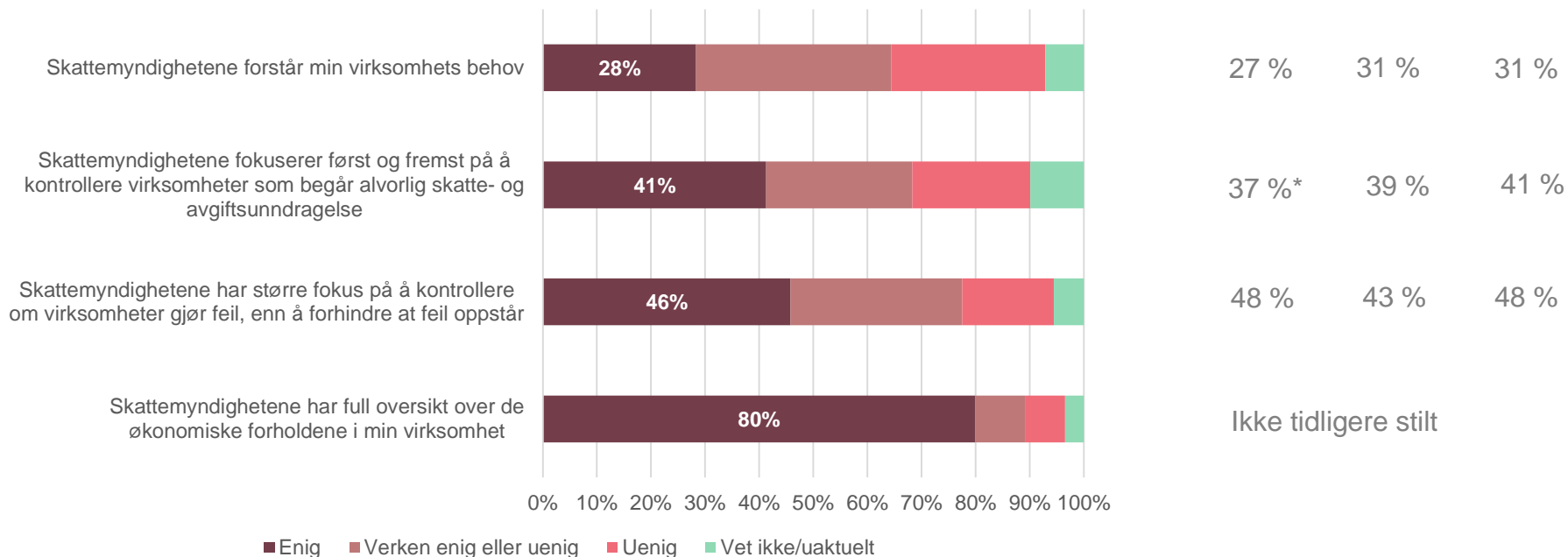
- 80 prosent av virksomhetene har inntrykk av at skattemyndighetene har full oversikt over deres økonomiske forhold. Denne påstanden er stilt for første gang i 2019.
- Andelen som mener skattemyndighetene fokuserer på å kontrollere de alvorlige unndragelsene har økt signifikant fra 37 til 41 prosent fra i fjor, og er nå på samme nivå som i 2016.
- Totalt har norske virksomheter ganske stor tillit til skattemyndighetene. Virksomhetene har i størst grad tillit til at skattemyndighetene behandler informasjon om dem på en forsvarlig måte (86 prosent oppgir stor tillit), og behandler virksomheter som sin rettferdig (70 prosent oppgir stor tillit). Noe lavere tillit har virksomhetene til at skattemyndighetene sikrer at andre virksomheter betaler sin skatt (51 prosent oppgir stor tillit) eller klarer å stoppe de som bevisst forsøker å unndra (32 prosent oppgir stor tillit).

Skatteetaten

Inntrykk av skattemyndighetene

Påstander:

Base: Representativt utvalg (N=1 268)

* Signifikant endring, sammenliknet med 2019

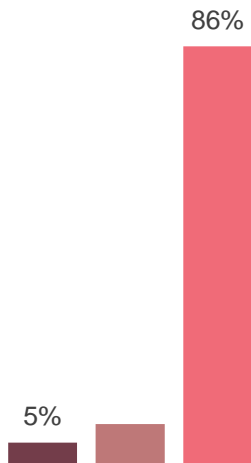

Skatteetaten

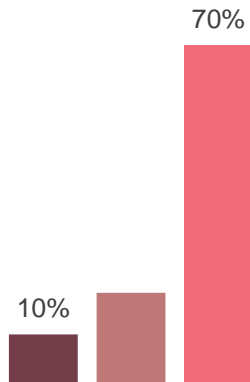
Tillit til skattemyndighetene

Hvor stor eller liten tillit har du til at skattemyndighetene ...

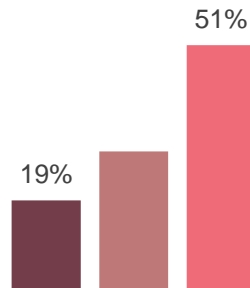
...behandler informasjon om din virksomhet på en fortrolig måte?

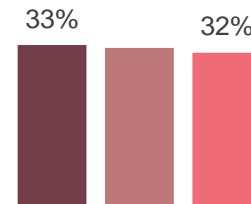
...behandler virksomheter som din rettferdig?

...sikrer at alle virksomheter betaler riktig skatt?

...klarer å stoppe de som bevisst unndrar skatt?

■ Liten tillit (svært + ganske liten)

■ Hverken eller

■ Stor tillit (ganske + svært stor)

Tillit til skattemyndighetene – fire dimensjoner

Andel «stor tillit» etter næring

	Behandling av fortrolig info	Alle bet. riktig skatt	Rettferdig behandling	Stoppe dei som bevisst unndrar
Handel	84 %	44 %	65 %	28 %
Øvrig tjenesteytende	90 %	52 %	75 %	33 %
Industri etc.	85 %	52 %	67 %	37 %
Primærnæringer	86 %	54 %	72 %	34 %
Offentlig, helse og undervisning	85 %	60 %	80 %	31 %
Eiendom	92 %	51 %	71 %	28 %
Oppføring av bygninger	82 %	47 %	63 %	35 %
Snekkerarbeid	85 %	58 %	64 %	39 %
Elektriker, vvs	79 %	41 %	56 %	26 %
Maler og belegg	88 %	48 %	74 %	30 %
Reparasjon av motorvogner	86 %	50 %	62 %	33 %
Godstransport	72 %	38 %	66 %	23 %
Taxi, turbil	75 %	42 %	57 %	30 %
Post og bud	81 %	53 %	63 %	49 %
Frisering og pleie	82 %	49 %	62 %	35 %
Kultur	98 %	61 %	84 %	38 %
Regnskap og revisjon	94 %	46 %	85 %	26 %
Rengjøring	84 %	51 %	64 %	32 %
Servering	88 %	50 %	58 %	43 %

Tabellen på denne siden viser prosentandel i hver næringskategori som oppgir «stor tillit» til skattemyndighetene på de fire dimensjonene vi har spurt om.

«Stor tillit» er sammensatt av svarkategoriene «ganske stor» og «svært stor» tillit.

Hovedinntrykket er at tilliten til skattemyndighetene i liten grad er gjennomgående og systematisk fordelt mellom ulike næringskategorier.

Likevel kan vi legge merke til at «godstransport», «taxi, turbil» og «elektriker» skiller seg ut ved relativt lav tillit på tvers av spørsmålene. Og at «kultur» og «regnskap og revisjon» har gjennomgående relativt høy tillit.

Del 3

Normer og bransjeforhold

Skatteetaten

Normer og bransjeforhold

Relevant forskning

- Skattemoralen synker dersom man oppfatter unndragelser som vanlig (*Torgler og Frey 2007*).
- Jo fler en kjenner som unndrar, jo større sannsynlighet for at en selv unndrar (Hasseldine et. al 1994).
- Jo mer utbredt unndragelser er, jo mer sosialt akseptert fremstår det (*Sandmo 2004*).
- Å etterleve er påvirket av sosiale normer, personlige verdier og ikke-rasjonelle beslutninger (*Kornhauser 2007*).

Oppsummering resultater

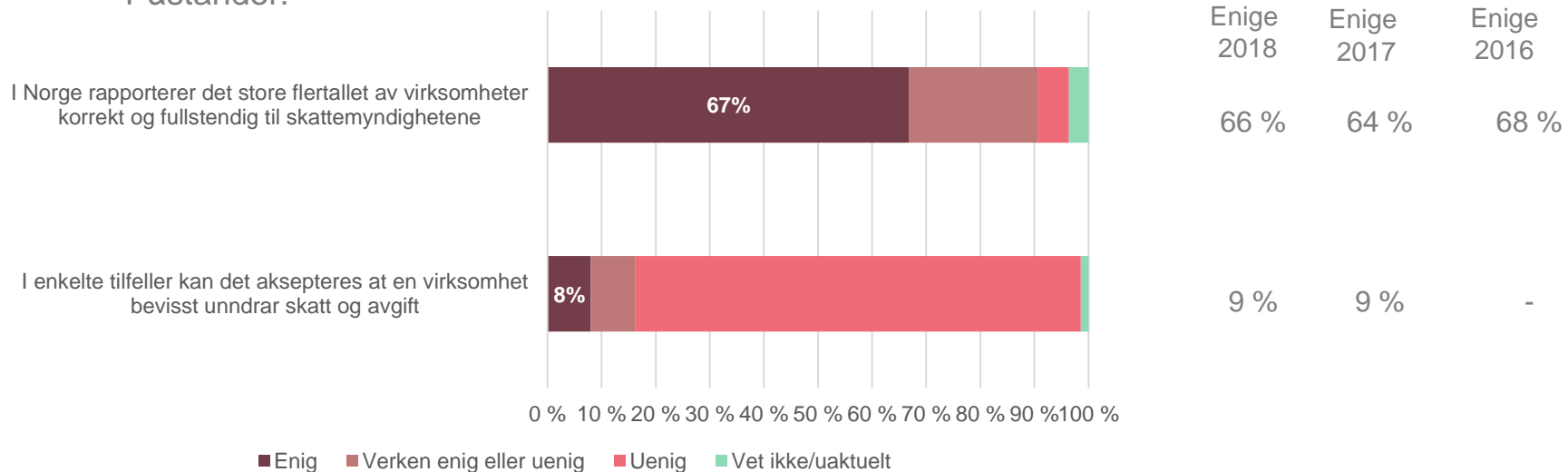
- Holdningene har holdt seg stabile. I 2019 mener:
  - To tredeler mener at flertallet av virksomhetene i Norge rapporterer det de skal.
  - 8 % mener at unndragelser kan aksepteres i enkelte tilfeller.
  - 73 % mener det er vanskelig å unndra i sin bransje, mens 31 prosent opplever at de må konkurrere mot useriøse i sin bransje.
- Det er store bransjeforskjeller når det gjelder konkurranse fra useriøse. Bransjene som i størst grad opplever dette er typisk arbeidsintensive bransjer.

Skatteetaten

Normer

Påstander:

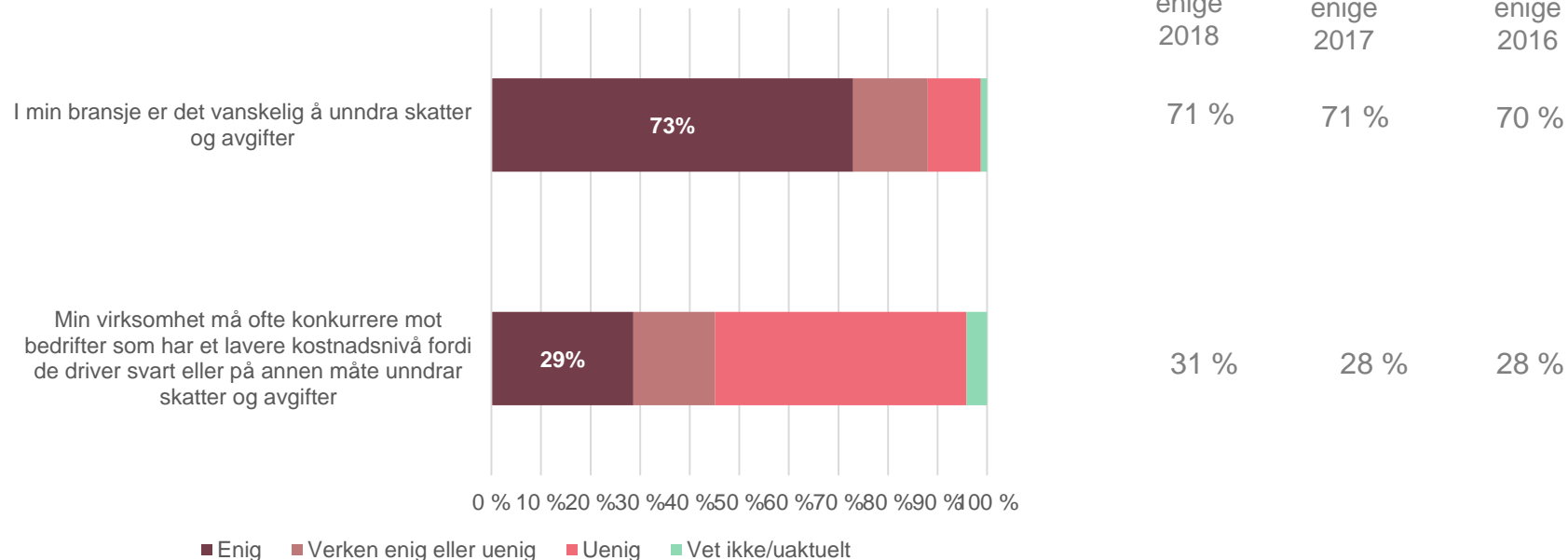
Base: Representativt utvalg (N=1 268)

Skatteetaten

Inntrykk av bransjen

Påstander:

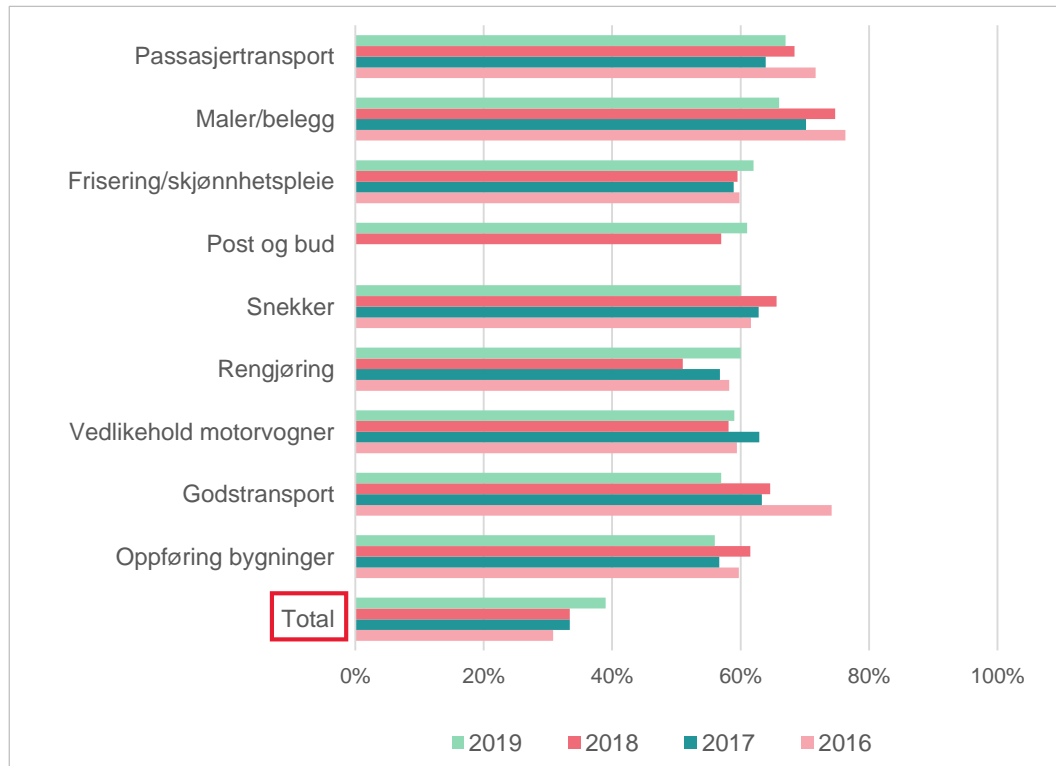
Base: Representativt utvalg (N=1 268)

Skatteetaten

Arbeidsintensive bransjer mest konkurranseutsatt

Spørsmål: «Min virksomhet må ofte konkurrere mot bedrifter som har et lavere kostnadsnivå fordi de driver svart eller på annen måte unndrar skatter og avgifter» Andel enige:

Oversikt over bransjene som inngår i «topp 5» mest enige i påstanden om urettferdig konkurranse, for ett eller flere av årene 2016, 2017, 2018 og 2019

Rekkefølgen på næringskategoriene er sortert etter resultat i 2019

Fellesnevneren er arbeidsintensive bransjer.

Kategorien «total», som viser resultatet for samtlige 19 bransjer, ligger på et langt lavere nivå. Dette gir en pekepinn på at enkeltbransjene i figuren opplever en annen og tøffere konkurransesituasjon enn de øvrige bransjene.

Kategorien «post og bud» ble tatt inn fra og med 2018.

Inntrykk av arbeidslivskriminalitet

Bakgrunn

- Som en del av temaet bransjeforhold og normer har vi i 2019 stilt spørsmål knyttet til temaet arbeidslivskriminalitet.
- Oppfatninger av utbredelse av arbeidslivskriminalitet og kontrollmyndighetenes innsats i forbindelse med dette blir målt i en egen undersøkelse, BA proff, som er rettet mot bygg og anleggsbransjen, og det såkalte «proffmarkedet» (business to business).
- Ved å inkludere spørsmålene fra BA proff-undersøkelsen i SERO får vi mulighet til å sammenlikne resultatene fra bygg og anleggsbransjens proff-virksomheter, med hele næringslivet.

Oppsummering resultater

- Utbredelse av arbeidslivskriminalitet oppfattes som større i bygg- og anleggsbransjen – proff, enn i resten av næringslivet.
- Dette gjelder også for ulike typer brudd på regelverk forbundet med arbeidslivskriminalitet, med unntak av utnyttelse av trygdesystemet.
- Brudd på bestemmelser knyttet til trygdesystemet synes mer vanlig i næringslivet for øvrig, men forskjellen er ikke statistisk sikker.

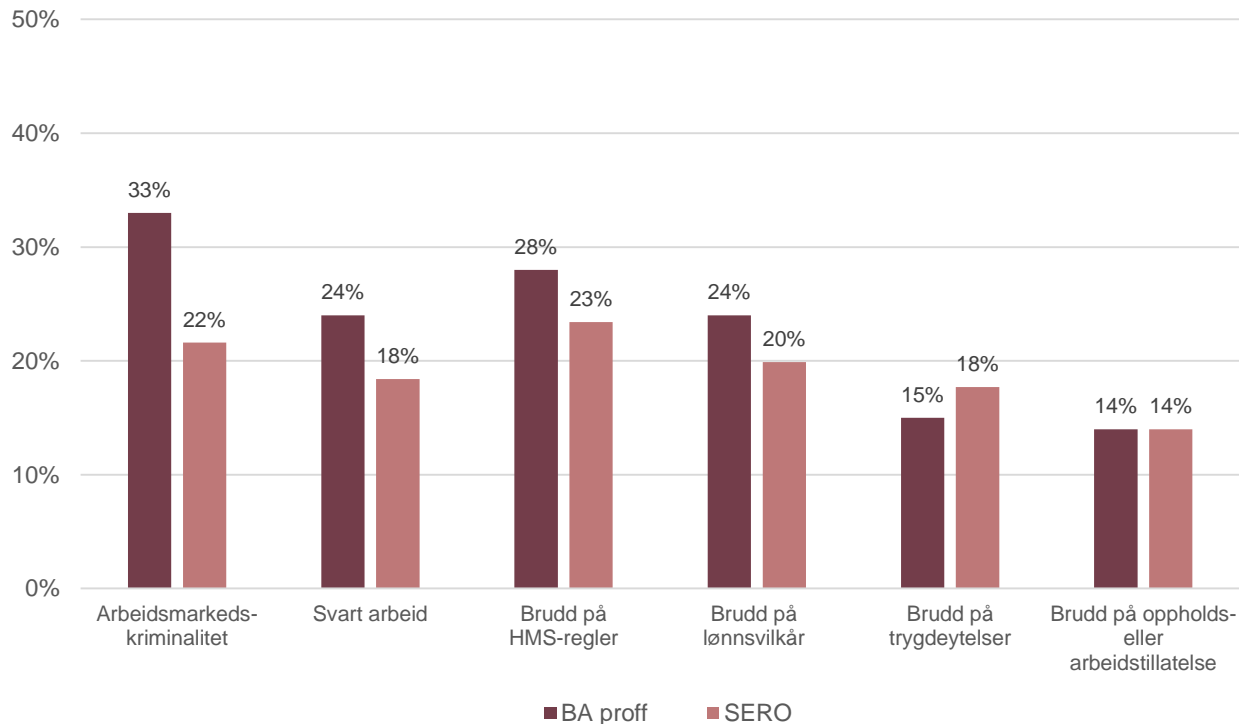

Inntrykk av utbredelse arbeidskriminalitet

Bygg og anlegg «proffbransjen» og næringslivet totalt

% = ganske vanlig + svært vanlig

Spørsmål:

Hvor vanlig eller uvanlig tror du følgende er i din bransje?

1. Svart arbeid, det vil si arbeid eller tjenester hvor det ikke betales skatter og avgifter.
2. Brudd på bestemmelser om helse/miljø/sikkerhet (HMS), som utsetter arbeidstakere for et farlig arbeidsmiljø.
3. Brudd på bestemmelser om lønnsvilkår der arbeidstakerne ikke får den lønnen eller godtgjørelsen de har krav på.
4. Brudd på bestemmelser om trygdeytelser, at arbeidsgivere eller -takere utnytter trygdesystemet ulovlig
5. Bruk av arbeidere uten lovlig oppholds- eller arbeidstillatelse

Base SERO: Representativt utvalg (N=1268)

Base BA proff: Representativt utvalg (N=1000)

Del 4

Opplevd oppdagelsesrisiko

Opplevd opptagelses- risiko

Relevant forskning

- Økt oppdagelsesrisiko reduserer unndragelser. Skattyter vil vurdere gevinsten av å unndra opp mot risikoen for å bli oppdaget og størrelsen på straffen (Allingham og Sandmo 1972)
- Skattytere som har blitt kontrollert, vurderer oppdagelses sannsynligheten som høyere enn de som ikke har hatt kontroll. De unndrar også mindre (Spicer og Hero 1985)
- Jo mer utbredt unndragelser er, jo mer sosialt akseptert fremstår det, jo lavere blir oppdagelsesrisikoen (Sandmo 2004)

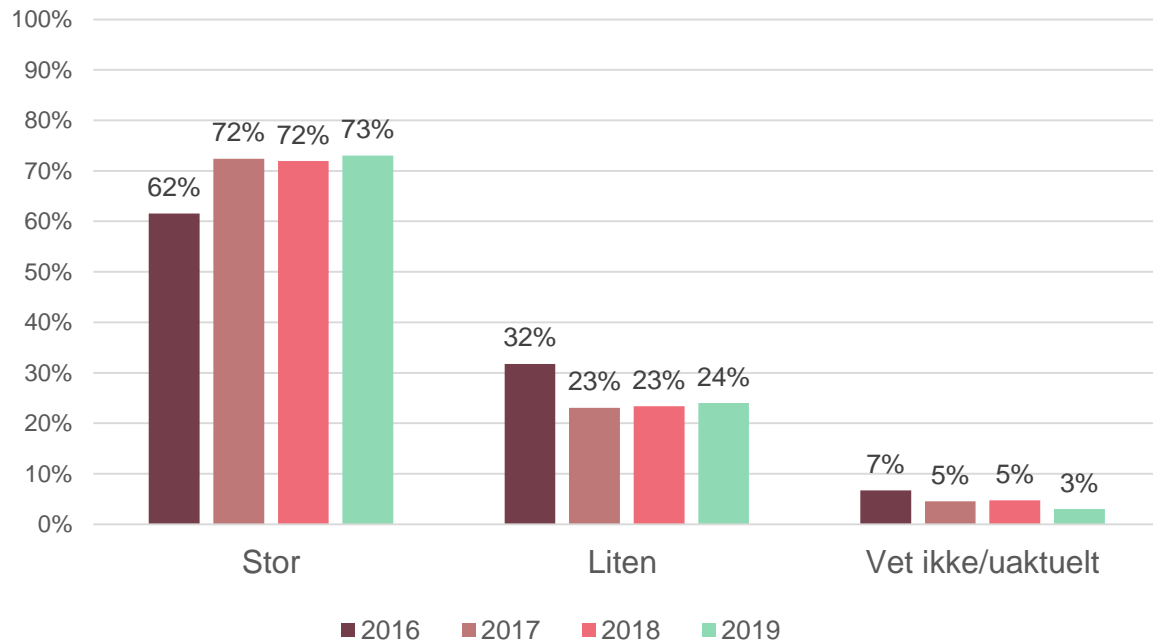
Oppsummering resultater

- 73 % av virksomhetene mener at det er stor (stor+svært stor) sjans for å bli oppdaget av skattemyndighetene. 24 % mener oppdagelses sannsynligheten er liten (liten+svært liten). Resultatene har vært stabile siden 2017.
- Den bransjebestemte variasjonen i opplevd oppdagelses sannsynlighet er moderat. I de aller fleste bransjer oppgis 20-30 % «liten sannsynlighet». To bransjer er så vidt over 30%, tre er på 18%.
- Det er større bransjevariasjon når det gjelder forventning om å bli kontrollert i løpet av de neste to årene. Her varierer «stor sannsynlighet» (stor+svært stor) fra 78 % og ned til 28 %. De fleste finner vi mellom 50 og 70 %.

Skatteetaten

Opplevd oppdagelsesrisiko i bransjen

Base: Representativt utvalg

Spørsmål:

Dersom en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter, hvor stor sannsynlighet tror du det er for at skattemyndighetene oppdager dette?

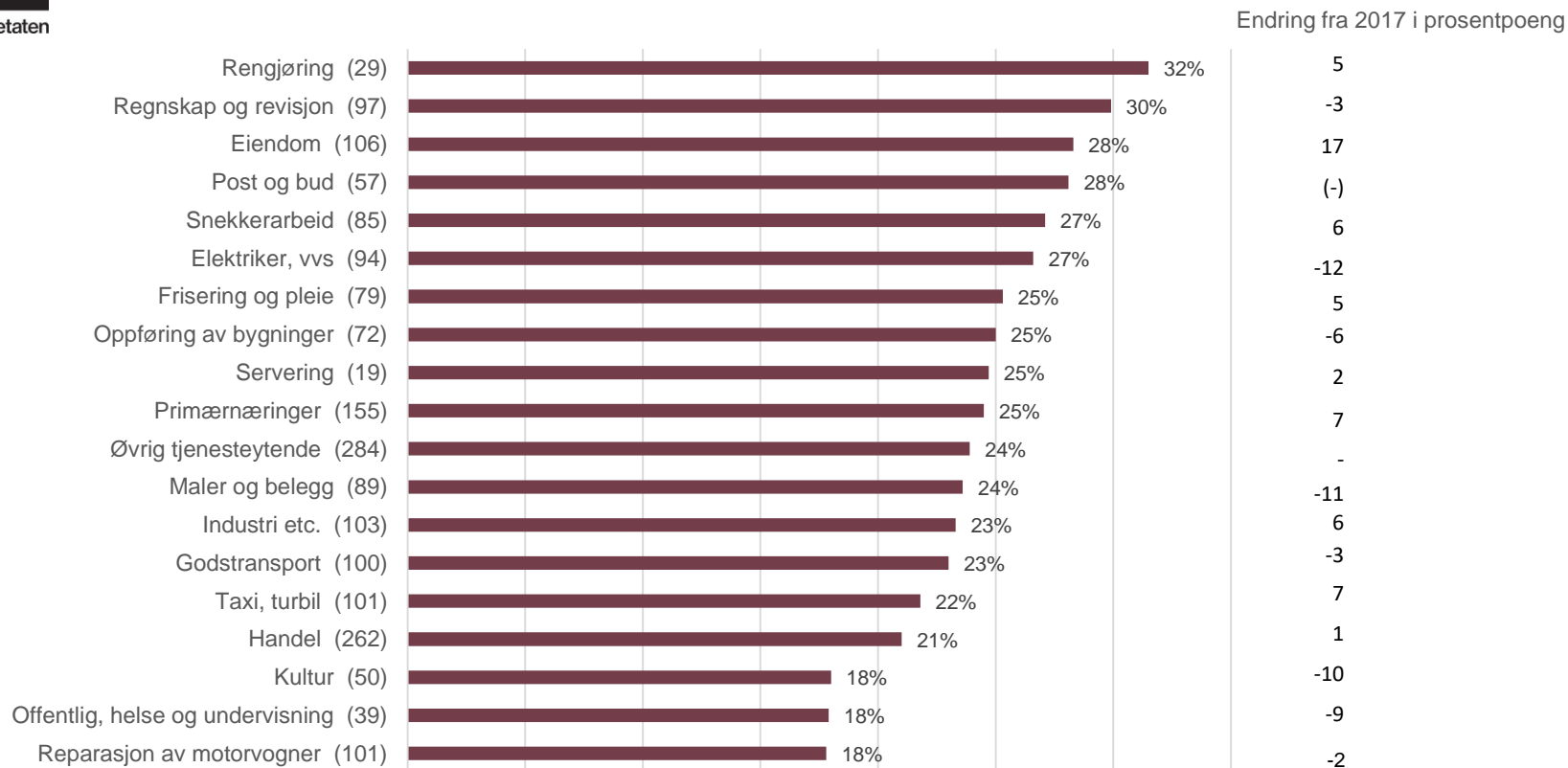
Hovedtallene viser ingen endring i opplevd oppdagelsesrisiko siste tre år.

73 % mener det er stor oppdagelsesrisiko
24 % mener risikoen er liten

Skatteetaten

Liten oppdagelsessannsynlighet, etter næring

Base: Alle

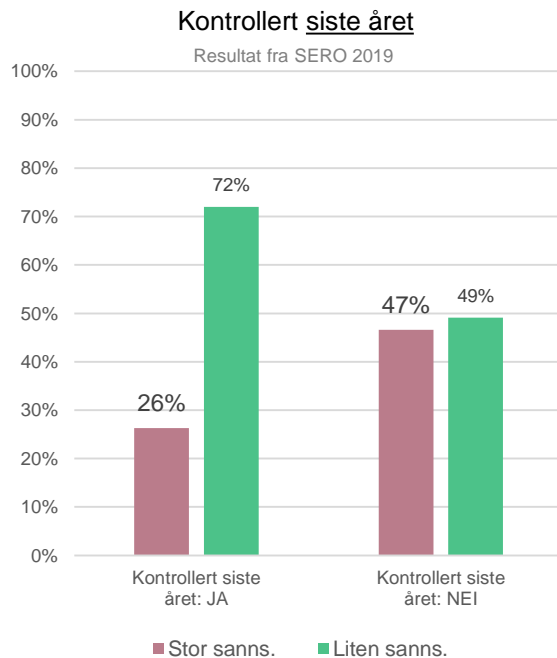
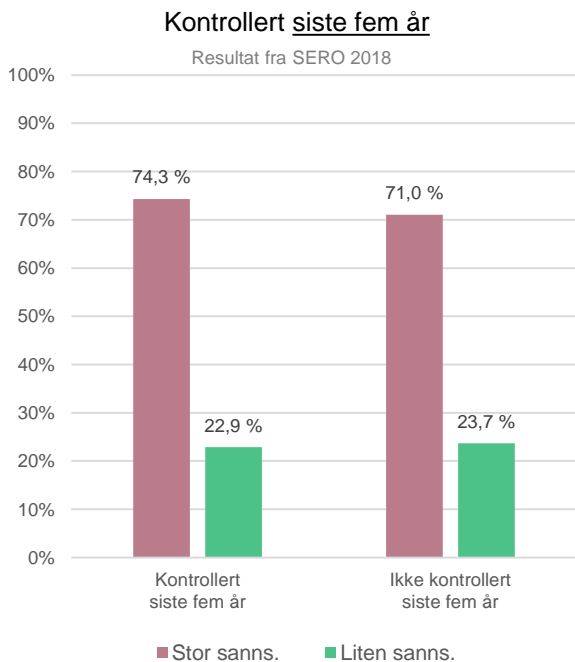
Merk: På grunn av liten N i mange av bransjene er det store feilmarginer, og alle endringer fra 2018 er innenfor disse

Skatteetaten

Forventning om kontroll neste to år Etter opplevd kontroll siste fem år, og det siste året

Spørsmål: «Hvor stor sannsynlighet tror du at det er for at din virksomhet vil bli kontrollert de nærmeste to årene?»

Forventning om framtidig kontroll vil i en viss utstrekning være betinget av når en sist ble kontrollert.

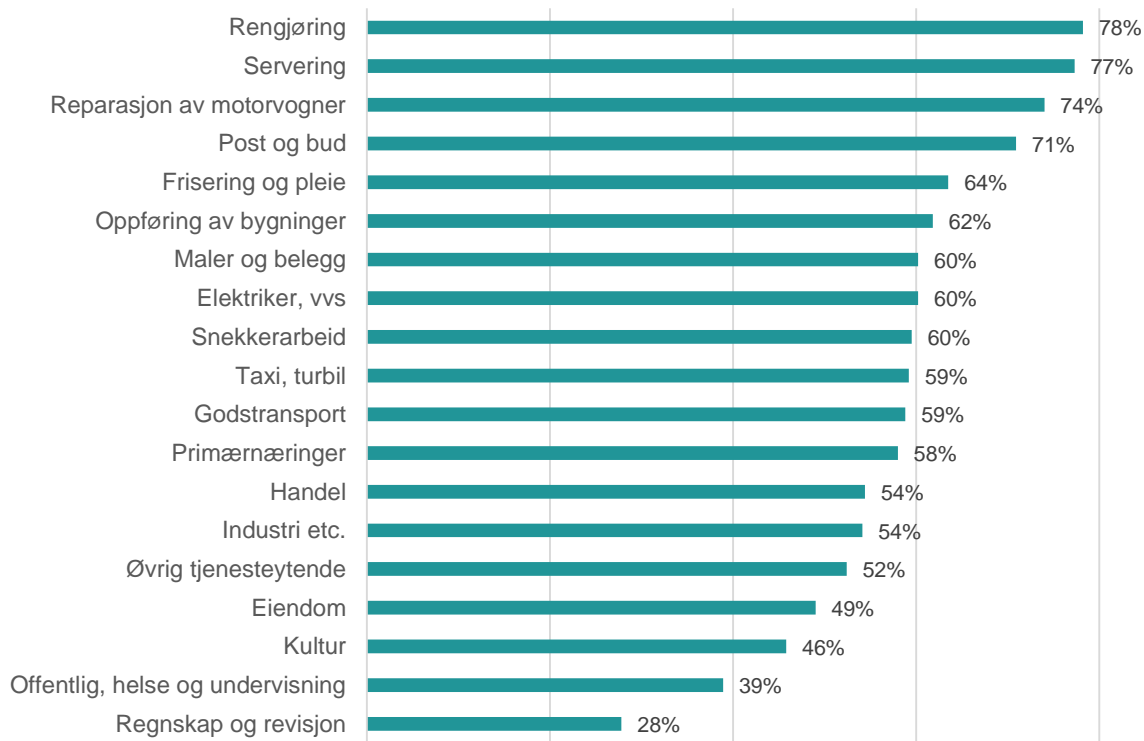
De to figurene til venstre, viser en allmenn sammenheng: De som nylig er blitt kontrollert (siste året), har en langt lavere forventning om snarlig kontroll enn de som er blitt kontrollert lenger tilbake i tid (siste fem år).

Videre viser figuren lengst til venstre at den høye forventningen om snarlig kontroll ikke påvirkes av om en *har* eller *ikke har* opplevd kontroll i løpet av siste fem år. Andelen «stor sannsynlighet for kontroll» er høy (og like høy) i begge grupper.

Skatteetaten

Forventning om kontroll neste to år (% stor og svært stor)

Forventning om framtidig kontroll er også i en viss utstrekning betinget av hvilken næring en opererer i.

Figuren viser at andelen «stor sannsynlighet» for kontroll (stor + svært stor sannsynlighet), varierer fra 78 % i rengjøringsbransjen, via en stor klynge næringer på (+/-) 60 %, og ned til 28 % i regnskap og revisjon.

Skatteetaten

Referanser

- **Allingham, M. G. and Sandmo, A. (1972)** "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis", *Journal of Public Economics* 1: 323-38.
- **Alstadsæter A. and Jacob M. (2013)** "The Effect of Awareness and Incentives on Tax Evasion", CESifo Working Paper Series No. 4369
- **Feld L.P. and Frey B.S. (2003)** "Deterrence and Tax Morale: How Tax Administrations and Taxpayers Interact", *OECD Papers* Vol. 3 Issue 10
- **Fortin B., Lacroix G. and Villeval M.C. (2007)** "Tax evasion and social interactions", *Journal of Public Economics*, Vol. 91, No. 11-12; p. 2089-2112.
- **Hasseldine, J., Kaplan S. E. and Fuller L. R. (1994)** "Characteristics of New Zealand tax evaders: A note" *Accounting & Finance* Vol. 34 Issue 2, 79–93
- **Kopczuk, W. (2006)** Tax Simplification and Tax Compliance: An Economic Perspective. *Bridging the Tax Gap*
<http://www.columbia.edu/~wk2110/bin/epi.pdf>
- **Kornhauser M (2007)** "Normative and Cognitive Aspects of Tax Compliance: Literature Review and Recommendations for the IRS Regarding Individual Taxpayers", *National Taxpayer Advocate*, II 2007 Annual Report to Congress 138
- **Park C. and Huyn J. K. (2003)** "Examining the determinants of tax compliance by experimental data: a case of Korea", *Journal of Policy Modeling* Vol. 25, Issue 8:673-684
- **Sandmo (2004)** "The theory of tax evasion: A retrospective view". NHH Discussion Paper 31/04, Nordic Workshop on Tax Policy and Public Economics in Helsinki 2004.
- **Spicer M. W. and Hero R. E. (1985)** "Tax evasion and heuristics. A research note", *Journal of Public Economics* 26: 263-267
- **Taylor, N. 2001** , Taxpayers Who Complain About Paying Tax: What Differentiates Those Who Complain From Those Who Don't. Centre for Tax System Integrity, The Australian National University. Working Paper No 9. <http://ctsi.anu.edu.au/WP9.pdf>
- **Torgler, B and Frey, B.S. (2007)** "Tax morale and conditional cooperation", *Journal of Comparative Economics*, Elsevier, 35 (1): 136-159.
- **van Dijke M. and Verboon P. (2010)** "Trust in authorities as a boundary condition to procedural fairness effects on tax compliance", *Journal of Economic Psychology* 31:80–91

